

**Lau A Lua Ae
Pita
Pa'e
Kana Turunglomatana**

Lau laekia ka i a lau a lua ae Pita pa'e ta ra lopatokonakana reke momo ma ragasila mana nga mogalo laekia e ngape ngallo nga porovinsme reke pato rea kae Pontus, bae Galesia, bae Kaparosia, bae Esia, bae Bitinia. (Ngo keke 1 Pita 1:1). Ka ri ra porovins rae Polme ke loa ka pangamologa e pe e te Karais te ri pala. Ba ke kela basema Pita ke loa ta kelange ra lopatokonakana nginngina ka kae palu re pala bole.

Ka inae Pita pa'e lau laekia, na ra lopatokonakana reke momo nga ina nginngina keke lolakurumea Karais, ava ke kela basema ragau palu reke momo ngaliua nge ri keke amva ta taongamuga kerea ta ri kumangng ka kumangng matantana palu ra mukurea. Minmina nae Pita ke role kerea ta ri ngeke kaumasia mirareame ba ngeke kapitaginggingia lopatokona ae ri ta pangalomatana rae Nutu onra kaomannmannangana ki.

Ba bole, ka kae nginngina na ra lopatokonakana papatu ka loreangana roma, Iesus ke la galiunga bolvole. Ava ka ine sane atu bolvole, na ragau ra goanga palu keke paturu ta roleng roma, Iesus ke sane la galiunga ka kaomannmannangana. Ba ra goangakana nginngina keke rorole roma, pangamologa ra aposelme kanrea ka ri ra goanga mana. Minmina nae Pita ke pa'e

pangamologa palu ta pangagingginge ra lopa-tokonakana lopatokona ae ri ba ta roleng kerea ta ri ngeke kelkela ta Avolau atungngana ngarume. Ba ke turulomatana te ri roma, isura mana na i ae Pita ke la mateng (1:14).

¹ Ka iau ae Saimon Pita a iau a akumangngatulu ba aposel orae Iesus Karais kanna.

Iau ka papa'e lau laekia te miau raka rave lopatokona matana kena mana a kunna bollau raumana ora mangng rave kurumea bainga reke tupu onrae Iesus Karais a i a Nutu ae ita bae Aravunglelekana ae ita kuma ki.

² Iau ka kavkave Nutu ta i nge tunge lopen-gana ba momongpengana ae i te miau raumana kurumea lomiamatanangana kae Nutu ba kae Iesus A Avolaukita.

Bainga Reke Loakurumea Nutu Kiungana Kita

³ Iau ka kavkava minmina kurumea, Nutu ginggingngana e bollau raumana ke tunge kav-ingtulume kinung te ita re nga kalaunga ita ta momong ba kumangng ka bainga ra i mate rea. Ka ri ra kavingtulu reke loakurumea lomatana a kaomannmannangana kia e te Nutu e kiu ita ka olamana ae i muni e toakala ba baingana reke pepe raumana. ⁴ Ba ngallo nga kavingtulu nginngina i ke tunge patongkala rae i reke bollau beke pepe raumana te ita. I ke kuma minmina ta baina nga miau ra ragau reke pagiu kala nge i ta kumangng ka bainga ra i kuma ki kurumea tungngana ka kavingtulu nginngina te ri. Ka la miau ra ragau reke kapatali nga bainga ra mukurea raumana reke momo nga mogalo laekia

e ngape onra ragau loreamatengana reke sosoali ke pasiangga rea ta ri kumangng ki.

⁵ Na kurumea ollaeala mana, na miau ngaka umma kaligi ta pulingalange bainga reke lelle ta lopatokona ae miau. Ba ngaka puliale lomatana e te Nutu ta bainga nginngina reke lelle.

⁶ Na ngaka puliale bainga e nga kaungamasinge miramiaume ta lomatana laeala e te Nutu, ba ngaka puliale bainga e nga meisingginging ba tolonge maenangme ta bainga laeala e nga kaungamasinge miramiaume. Ba ngaka puliale bainga e nga loangakurumea bainga rae Nutu mate rea ta bainga laeala e nga meisingginging ba tolonge maenangme. ⁷ Na ngaka puliale bainga e nga kumangng masi ta ra lopatokonakana pattoto ta bainga laeala e nga loangakurumea bainga rae Nutu mate rae, ba ngaka puliale bainga e nga matengraumanange ragau pattoto ta bainga laeala e nga kumangng masi ta ra lopatokonakana pattoto. ⁸ Ngaka kuma minmina kurumea, ngaroma bainga nginngina ngeke momo ngallo nge miau ba ngeke umma ta leleng bollau raumana muni, na ka la miau ra ragau ra loreamatana kae Iesus Karais A Avolaukita mannan-gana. Minmina na miau kaka la kumangngmasi ka kumangng a kanna, ba kumangng ae miau sana la i a baingalopatao. ⁹ Iau ka role minmina kurumea, agau ora bainga nginngina ke sane ke momo ngallo nge i ka i a agau e kelkele oru reke momo kokoro nge i mana ba agau a matana kanname ke su. Ba i ka lonapoge inae Nutu palellepa'e nga bainga reke sosoali ra i kumkuma ki pala.

¹⁰ Minmina na kolingau memena, miau ngaka matea raumana muni ta pangakosining roma, ka miau ra ragau rae Nutu kiu rea ba ragau ra i toro rea ka kaomannmannangana. Iau ka role minmina kurumea, ngaroma miau ngaka kuma ka bainga nginngina, na ka sana la miau pupunga ka kae te. ¹¹ Ba ngarume nae Iesus Karais a i a Avolaukita ba Aravunglelekana ae ita nga lonasereng raumana ta ravungu miau lakallo ta kelangpatalingana e momo passavele.

Pangamologa Rae Ragau Reke Toe Nutu Kaona Pala Ba Pangamologa Reke Momo Nga Lau Ae Nutu Kanna

¹² Na iau ka laumatana roma, miau ka lomiau-matana tapu ka oru nginngina. Ba ka laumatana roma, miau kaka umma ta meisingginging nga pangamologa rae Nutu kanna ra kaomannmannangana ki onra miau ka ravu rea pala. Ava oru nginngina keke bollau raumana, minmina na iau ka sana la pannang ta pangalokalipaga miau ki ka kaeme kinung. ¹³ Ba iau ka laungana roma, nga ina iau nga mommo nga bale laekia a i a mirau tale, na ke pe ta iau pangasigingpaga miau ka pangalokalipaga ngaungana kamiau ka oru nginngina. ¹⁴ Iau ka role minmina kurumea, iau ka laumatana roma, isura mana na iau ka la ulongvalakalange bale laekia a i a mirau, basema Iesus Karais A Avolaukita ine turupota pakau. ¹⁵ Ba bole, iau ka la tumungvugu ta kumangng ka pamau te ta miau lomiaugaliu ta oru nginngina ka kaeme kinung ngarume nga kangaungana nga mogalo laekia e ngape.

¹⁶ Ka la tumungvugu ta kamangng ka pamau te ta miau lomiau galiu ta oru nginngina kurumea, pala, ka ina mangng turulomatana te miau ta Iesus Karais A Avolaukita ginggingngana e bollau raumana ba atungngana e ngarume, na pangamologa nginngina ra kanmangng ke sane ke loakurumea nanang ra ragau ke kallegemasi rea ka ri muni loreamatanangana mana. Ke sa. Mangng ka kele ginggingngana e bollau raumana ba kana olamana e toakala raumana ka mata-mangng kanname muni mannangana. ¹⁷ Iau ka role minmina kurumea, Nutu a i ae Iesus Tamana ba i a kana ka olamana e toakala ba gingginga e bollau raumana ke kinpataea Iesus giana ba ke tunge alangpaga te i ka kae laeala pala ina kaling te lele ba ke role roma, “Aekolong ka i ae Tugu ora iau materaumane ba ka laupe kia raumana.” ¹⁸ Ba mangng ka longe pangamologa laeala e pa nga Nutu mallena nga tava ka longamangngme muni ka ina mangng momo kala nge i nga kapangng a saena.

¹⁹ Minmina na ita ka loramatana roma, pangamologa ama reke toe Nutu kaona ke rolea pala ka kaomannmannangana kia. Ba miau ngaka longomasi te i. Ka tongana kena ma olamana e toto nga ina i a osuguna. Ngaka longomasi minmina ta nge lele nga kae ae Karais galiungana ngarume ore la tongana kena ma ina kae lele ba mata a ngalungpaga ke sigipaga. ²⁰ Ava kapunu na miau nga lomiau matana masi ka pangamologa ra reke toe Nutu kaona kanrea onreke pa rea pala nga Lau Ae Nutu Kanna. Nga lomiau matana roma, agau te nga manenasa

pangananange pangamologa nginngina mirarea kurumea lonangana mana. ²¹ Iau ka role minina kurumea, ragau reke toe Nutu kaona pala ke sane ke rolea pangamologa kurumea ri muni loreangana. Ke sa. Keke rolea pangamologa reke ravu rea nge Nutu kurumea Kannu E Tupu taongamugangana kerea.

2

Ra Pangalomanakana Ra Goanga Keke La Ri Leleng

¹ Ava poropet ra goanga keke lele ngaliua nga ragau re ngae Israel ka kae nginngina re pala bole. Ba ollaeala ka tongana kena ma ina ra pangalomanakana ra goanga keke la leleng ngaliua nge miau bole. Na keke la atunggome ka pangalomatana ra goanga re nga baingasoalinge ragau. Ava ke sane ke la kumangng minmina mana. Ke sa. Keke la kausingkalange Karais a i a Avolau e kolilele rea bole. Minmina na keke la utunge oru soalingana te ri muni. Ba oru soalingana laeala ke la leleng nge ri bolvole mana. ² Ba ragau papatu keke la loangakurumea baingarea ra balenga. Ba kurumea kumangng ngareangana ka bainga nginngina, na ragau pattoto keke la rolengsoali ka taonga a kaomannmannangana kia. ³ Ba ra pangalomanakana nginngina ra goanga ka la ri ra ragau reke matea raumana ta ravunge lollokanna. Minmina na keke la kangingtolo miau ka pangamologangarea ra goanga ta baina ri ngeke ka ka oru nga kanmiau. Avae Nutu ke kalitupe alang e soali ae ri pala nganige

raumana tapu. Ba oru soalingana e la leleng nge ri ke sane kenrarau.

⁴ Iau ka role minmina kurumea, pala, ka ina anggelo palu ke kuma ka bainga reke sosoali nge Nutu raguna, na i ke sane kelapalikovauu mana kerea. Ke sa. I ke tamalilu kerea ta malle eke patoe kae Tartaros ba ke pulakala rea nga lulu ra osuguna ta ri momongkalange kae e nga kalingnana e ngarume. ⁵ Ba bole, ka kae nginngina pala nganige raumana inae Nutu atu ka me potungana tane bollau nga mogalo laekia e ngape, na i ke sane kelapalikovauu mana ka bainga reke sosoali ra ragau nginngina reke longosasa te i ke kumkuma ki. Ke sa. I ke kauu rea ka me potungana laeala e bollau, ava ke ravulelea Noa a i a agau e pulimalage pangamologa re ta bainga reke tupu nga raguna. Ke ravulelea kala nga pana lima ba mologi muni. ⁶ Ba i ke tunge alang e soali ta maga kunna lua reke bollalau rae Sorom bae Gomora ine raupita rea ka sia. Ke kuma minmina ta pangakosining ka taru a i la kumangng kia ta ragau re ngarume reke longosasa te i. ⁷ Ava ke ravulelea Lot a baingana tupu ore kanimaimaia maenang kurumea kelangana ka ragau reke longosasa te Nutu baingarea ra mukurea. ⁸ (Iau ka role minmina kurumea, ka inae Lot mommo ngaliua nga ragau nginngina ka kaeme kinung, na apanung laeala a baingana tupu ke kanimaimaia miralali e bollau raumana ngallo nga lona e tupu kurumea kelangana ba longngana ka bainga re nga longasa te Nutu ra ragau nginngina ke kumkuma ki.) ⁹ Na ngaroma minmina, nae Avolau ka kana ka gingginga ta

ravunglelenge ragau ra loreapatokona te i nga avangme bole. Ba i ka kana ka gingginga ta kamongpitange ra baingareame ke sane ke tupu ta nge lele nga kalingnana e ngarume ba ta tungnge alang e soali te ri ta nge lele nga kae laeala. ¹⁰ Ba i ke la kumangng minmina raumana ta ragau reke loakurumea mirarea loreamatengana reke sosoali beke longosasa te i.

Ra pangalomatana nginngina ra goanga rama role tao ka ri ra muliangakana ba ragau reke tataokurumea loreangana mana. Ba ke sane ke matautau ta rolengbainga ka kannu re nga tava ra karea ka gingginga raumana. ¹¹ Ba angelome keke gingging raumana nga ra pangalomatankana nginngina ra goanga, ava ri ke sane ke rorolea pangamologa reke gingging re nga turungpaga kannu nginngina karea nge Avolau raguna. ¹² Ava ra pangalomatankana nginngina ra goanga keke rorolebainga ka oru ra ri sana loreamatana ki. Ka tongarea kena ma posi ra pinolo reke tataokurumea lomatana e momo ngallo nga mirareame mana. Ka tongarea kena ma posi ra nareamemena ke toapisigi rea ta ragau launga rea ba samungpunu rea mana. Ba ra pangalomatankana nginngina ra goanga keke la ronga basema posi nginngina ra pinolo mana.

¹³ Keke umma ta baingasoalinge ragau pattoto ka baingarea reke sosoali, minmina na ri keke la ravunge kuru e nga baingarea nginngina. Ri ka loreasereng raumana ta kumangng ka bainga re nga kaning ba inunge inung e gingging raumana ka kae. Momongarea ngaliua nge miau ka tongana kena ma malle a mukuna o malle e

soali ore momo nga lungapaga e kavauvaunga. Ba ka loreasereng ta pangaloserengkala rea ka baingarea ra goanga ka ineke tattara ta kaning kala nge miau nga kaning reke bollalau. ¹⁴ Ka ri ra ragau reke matea raumana ta kenong kala nga ravale ra sana ri ra nareapengana memena, ba ke sane ke pannpanna nga kumangngarea ka bainga reke sosoali nge Nutu raguna. Ka ri ra ragau reke kantotolea ragau ra lopatokona ae ri ke sane gingging ta ri loangakurume rea. Ba ka ri ra ragau ra loreame ka loreamatana masi ka bainga e nga kelangalele ba ragau reke la ravunge alang e soali nge Nutu. ¹⁵ Keke ka'e pamau e tupu na keke taopa kurumea pamau ae Balam a i a Beor tuna. Ka i a agau laeala ame pala ne matea kuru e nga kumangngana ka kumangng re sane ke tupu. ¹⁶ Ava ronki te ke mologa kia kurumea kumangngana ka kumangng nginngina reke sosoali. Posi laeala a sana lonamatana ta pangamologa ke pamologa ka agau kalingngana, na ke lengkale agau laeala e toe Nutu kaona ta baina i nga manenasa kumangng ka kumangng e baigaugau.

¹⁷ Ra pangalomatana nginngina ra goanga rama role tao ka tongarea kena ma lulu re nga me onreke maga tapu. Ka tongarea kena ma asavuna onra sauu botalala rea. Ka ri ra ragau onrae Nutu kalituputape malle a osuguna be saisainga manngana te ri. ¹⁸ Iau ka role minmina kurumea, ra pangalomatankana nginngina ra goanga keke rorolea pangamologa re nga mulianga onra ragau ke matea raumana ta longa rea. Ka ri ra pangamologa onra ragau loreamatengana ra mukurea

onreke sosoali raumana ke mate rea. Keke kuma minmina ta baina ri ngeke ute ragau reke paturu pau ta kangapatali nga reke loakurumea taonga e sane tupu. ¹⁹ Keke patokala ta ri ulongmalagange ragau nginngina nga oru reke pulakala rea, ava ri muni keke momo nga pulangkala e nga baingarea ra mukurea raumana. Iau ka role minmina kurumea, agau ke momo nga pulangkala e nga taru ore kelapatantali te i. ²⁰ Ngaroma ri ngeke kapitalitapu nga bainga ra mukurea reke momo nga mogalo laekia e ngape ka loreamatanangana kae Iesus Karais a i a Avolaukita ba Aravunglelekana ae ita, ava ngaroma bainga nginngina ngeke kalipita rea muni ba nge ulopisigi rea, na momongareangana a ronga ke soali raumana muni nga momongareangana e kapunu. ²¹ Taroma ri sana ta loreamatana ka pamau e nga leleng tupu nga Nutu raguna bavakena, na ollaeala te pe nga taroma ri ta loreamatana kia ava teke bali ka girea ta pangamologa laeala e tupu e te Karais a ragau ke tunge te ri. ²² Kumangng ngareangana laeala ineke galiu ta bainga reke sosoali ra ri ke kumkuma ki pala ke loakurumea pangamologa a kaomannmannangana kia eke rolea pala ore role roma, “Gaune nge muta tapu ava nge galiukale mutangana muni na nge kania.” Ba pangamologa te muni ke role roma, “Gie avale nge magoe nga me tapu, ava nge galiu muni na nge kampalpiliu kia nga mogalo ina i a nala muni.”

3

Kae E Nga Avolau Atungngana Ngarume

¹ Miau ra iau materaumana miau, lau laekia ikia ka i a lau a lua a iau pa'e te miau. Iau ka pa'e ri lua kinung ta pangasingpaga miau ba rolengpage lomiae ta miau nga lomiauavai ta lovaingana reke lelle. ² Ka matea ta miau nga lomiauagaliu ta pangamologa ra ragau reke tupu reke toe Nutu kaona ke role rea ka kae re pala. Ba ka matea ta miau nga lomiauagaliu ta bangapaga rae Avolaukita ba Aravunglelekana ae ita kannan onrae aposel rae miau ke tungu rea te miau.

³ Kapunu na miau nga lomiauamatana roma, nga kae ra rongana ra ragau ra rolenglingkana keke la lelung ka pangamologangarea re nga rolengling, na keke la loangakurumea ri muni loreamatengana reke sosoali. ⁴ Na keke la balinglaga miau roma, "Ame patokala ta i atung ta ka i ae? Reke taoamugmuga kita nga lopatokona pala keke mate tapu, ava orume kinung taongareangana ka tongana kena mana ma inae Nutu koipaga rea kapunu." ⁵ Ava ragau nginngina keke role minmina kurumea, ri ka sana omorea ta kelangapatokona roma, pala nganige raumana na oru reke momo nga tava keke momo kurumea Nutu koingapagangana ki ka pangamologangana. Ba i ke bai ka me, na mogalo ke lelemalaga nga me laeala. ⁶ Na ngarume muni na me nginngina keke gaspate orume kinung reke momo nga mogalo e ngape ka kae nginngina, na oru nginngina keke soali bavakena. ⁷ Ava tava ba mogalo reke momo sonrau keke mommo tale kurumea Nutu kamongpitangana ki ka pangamologangana kena laeala. Ba i ke la kamongpita rea minmina ta nge lele nga kae laeala ngarume nga ina sia la

raungapita rea. Ka i a kae laeala nga inae Nutu la kalingnanange ragau reke longosasa te i ba ke la kauunga rea bavakena.

⁸ Ava miao ra iau materaumana miao, sana nga lomiau poge oru kena laekia roma: Nga Avolau kelangana ka orume, kae kena ka tongana kena mana ma pesingmataname ka ri 1,000, ba pesingmataname ka ri 1,000 ka tongarea kena mana ma kae kena. ⁹ Ragau panu ka loreangana roma, Avolau ke menakinkini ba ka sana omona ta kumangng kurumea patongkala ame rolea pala. Ava ke sane minmina. Ke sa. I ka lonanana miao. Ke sane matea ta agau te nge sanrea. Ke sa. Ke matea ta ragau kinung ngeke pulivalakale baingarea reke sosoali na nga loreapatokona te i.

¹⁰ Ava kae ae Avolau ke la atung ka kaomannmannangana. Ba atungngana ka la tongana kena ma agolongkana atungngana. Ba nga kae laeala, na sia maina e bollau raumana ke la leleng na oru reke momo nga tava keke la ronga bolvole. Na sia mammangana e bollau raumana ke la raunge oru rae Nutu kuma ka tava ba mogalo ki. Na mogalo laekia e ngape kala nga orume kinung reke momo ngia keke la ronga bavakena. ¹¹ Nutu ke la raungapitange orume kinung minmina ka kaomannmannangana. Minmina na nga miao ra ragau matana e meimia? Nga miao ra ragau reke kumkuma ka bainga reke lelle ba bainga rae Nutu mate rea. ¹² Ngaka kumkuma minmina nga ina miao nga kelkela ta kae e nga Nutu atungngana ngarume. Ba ngaka kumkuma kaligi ta pangaringe kae laeala ta i leleng bolvole. Ba nga ina kae laeala nge lele, nae Nutu ke la

raungapitange oru reke momo nga tava ka sia, ba sia mammangana e bollau raumana ke la bainga ka oru ra i kuma ka tava ba mogalo ki ta ri lelung basema me. ¹³ Ava ita ka lorapatokona ta patongkala ae Nutu rolea pala, minmina na ita kaka momalla ta tava a pau ba mogalo a pau. Ka i a malle laeala a bainga reke tupu nge Nutu raguna ke la momong ngia.

¹⁴ Miau ra iau materalumana miau, miau kaka momalle oru nginngina lelungarea. Minmina na miau ngaka kuma kaligi ta loangakurumea bainga reke pepe ta baina miau sana ngaka mataue Nutu lelungana. Ke sa. Nga ine nge lele, na i ke la kalingpa kamiau nga ina miau nga kumkuma ka bainga reke lelle mannan-gana, ba sana agau te nge totorong ta i patonge baingamiau te e soali. Ba ke la kalingpa kamiau nga ina miau ngaka momokoli kala nge i. ¹⁵ Miau ngaka kelapatokona roma, Avolau ke momalla ba ke sane atu bolvole ta baina i nge ravulelea ragau palu muni. Ba kolingamangng ae Pol a mangng materalumane ke pa'e pangamologa kena laeala te miau bole kurumea lomatana e pe ae Nutu tunge te i. ¹⁶ I ke papa minmina nga lau ra kanna kinung nga ine nge role ta oru nginngina. Ba pangamologa palu reke momo nga lau ra kanna keke isopa ta ragau loreamatana ki. Ka ri ra pangamologa onra ragau re sane ke rave lomatana be sane ke gingging ke kampalpiliu rea. Ba ri keke kumkuma minmina mana ka pangamologa pattoto reke momo nga Lau Ae Nutu Kanna. Minmina na keke sale pamau e nga ri muni rongareangana.

¹⁷ Ava miao ra iau materaumana miao, miao ka lomiamatana ka oru nginngina tapu. Minmina na ngaka ella masi te miao ta baina miao sana ngaka pasanrea ka meisingginging ngamiao muni kurumea ragau ra longasakana baingarea re sane ke tupu pangataopa ngareangana kamiao. ¹⁸ Ava miao ngaka lele bollau nga lopengana a Iesus Karais a i a Avolaukita ba Aravunglelekana ae ita tungtungumane. Ba ngaka lele bollau nga lomiamatanangana kia. Ita ngaka kinpataetaea giana sonrau ba nga kaeme kinung re ngarume. Ka kaomannmannangana.

Piunga Ba Bonga A Pau
The New Testament in the Mengen Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mengen long Niugini
copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mengen

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

3238a1a0-2fbe-509b-b9f0-e310db3d0d43